

MARIA PILCHIN

Lector, Catedra de literatură universală, USM

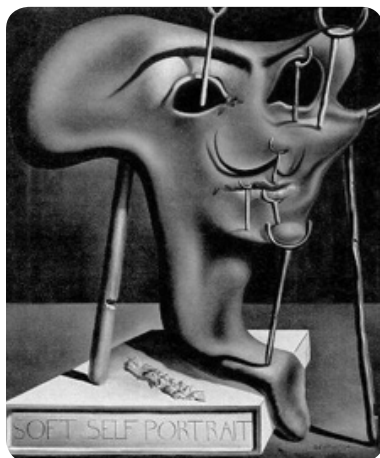
Redactorul – CO autor sau actul (s) electiv al scriiturii

I. „Fiirea” ca o erată textuală

Subiectul anunțat de noi stă la granița dintre cercetare și didactică. Cea de-a doua este de fapt un studiu aplicat alimentat de teorie, un fel de *in usu și in mente*. Considerăm că redactarea nu e doar o disciplină, e mult mai mult – o etică. Ea ține de formarea permanentă a unei personalități, din momentul în care nu e doar un ansamblu de acțiuni intratextuale, ci și un act creator.

Latinescul *redigo, egi, actum* are și sensul de a ordona, a revizui, mai ales în expresiile *redigo in membra* – „fragmentez, analizez”; *redigo ad certum* – „clarific”, *redigo in ordinem* – „ordonez”; de unde și calificativul *redactus*, adică „ordonat”. Astfel, etimologic, putem deduce sensul și funcționalitatea acestei noțiuni: acțiunea de a analiza un text, de a verifica și a clarifica unele aspecte, de a ordona ideile și forma lui.

Telos-ul redactării este unul utilitar, la o privire superficială, azi când trăim într-o societate de emițători: cărți, reviste, ziare, emisiuni radio și TV, texte de marketing, pop-art etc. O aprofundare descoperă că redactarea este un act imanent enunțării textuale, culturale și sociale, astfel ideile autorului ajung la destinatar fără anumite dificultăți ce l-ar respinge pe receptor. Textul auctorial este produsul procesului epistemic al autorului, ce devine obiect al cunoașterii pentru cititorul-receptor, deoarece lectorul nu doar receptează textul la nivel

Autoportret, Salvador Dali

de sens, ci își configurează niște atitudini față de el, producând sensuri noi, pe care le vom numi convențional parasensuri. Aceste asociații parasemice constituie și ele o redactare/revizuire lectorială a textului, doar că ele apar posttextual, într-o dimensiune adesea inevaluabilă.

În diferite epoci idea de redactare era percepută în maniere diferite, ca și conceptul de ordine, de altfel. În perioada sovietică existau așa-numiții redactori-ideologi, ei serveau cenzura. În acest studiu avem în vedere redactarea ca o disciplină filologică în care se redactează sensul și nu ideea, se operează semantic și nu ideologic. Redactorul este filosoful care știe că textul produce sensuri, care la rândul lor produc viața. Stihia redactorului e logosfera auctorială în care el are un grad secund, dar important, el este consilierul care adesea rămâne în umbră

(mâna care nu se știe că a scris).

II. (Des)compuneri auctoriale

Redactorul este un intermediar, el e „avocatul mediator” dintre autorul-emisător și cititorul-receptor. El intuește unde s-ar putea isca „conflictul” unei eventuale receptări. Autorul nu conștientizează în mod obiectiv orizontul de așteptare al receptorului, de aceea el are nevoie de un redactor, un receptor de gradul zero. Astfel, intermedierea se realizează la doi poli – redactarea intuește textul cu „ochiul” viitorului cititor și-l înțelege cu „mintea” auctorială. Un cititor simplu are propriile așteptări de la un text, un redactor – așteptări colective ce însumează așteptările destinatarului. Mâna autorului „gândește” scrierea,

Autoportret,
Vincent van Gogh

mâna redactorului – publicarea. Redactorul „trăiește” în text cu prezența publicului-țintă. E

Autoportret, Thomas Moore

o apreciere critico-axiologică a textului auctorial, dar nu se constată doar eroarea, se propune varianta corectă, pe care o va „gusta” în final cititorul.

Există un sentiment de plăcere în cuvinte. Plăcerea textului, formulă propusă de semioticianul Roland Barthes, este o dimensiune ce presupune și redactarea. Această plăcere, care alunecă nu o dată în grafo-manie, duce la faptul că e greu să depistezi propriile greșeli, textul tău îți place, cum îți place tot ce e al tău. E nevoie de un „ochi din afară” care să „ordoneze” ceea ce îți scapă ție. Acest „ochi” trăiește actul lecturii literal, căci „litera este plăcerea sa”, cum ar fi spus Barthes. Plăcerea literei reiese și din frica de greșeală.

Există și unele momente psihofiziologice ale autoredactării. Textul redactat trebuie să se „odihnească” – memoria scurtă a redactorului la un moment dat încetează să mai funcționeze, după care se mai revine o dată la text. Creierul uman reacționează mult mai rapid decât pixul sau tastatura computerului, adică mâna care scrie. Astfel, redactorul va citi textul cu voce tare, fără grabă, apelând concomitent și la văz, și la auz. Va citi ceea ce este în text și nu ceea ce i se pare lui că ar trebui să fie acolo, căci ochiul uman în mo-

mentul lecturii vede doar temele cuvintelor, restul le gândește creierul. În sens fiziologic, hârtia și pixul, vechile tehnici ale scrierii, înlesnesc depistarea și corectarea greșelilor, fiind o materialitate, o prezență concretă a textului, spre deosebire de varianta lui virtuală. Se citește silabă cu silabă, se recitește cuvântul, enunțul, se gândește sensul lexical și sintactic, deoarece redactarea are și ea un caracter liniar ca și scriitura, de altfel. Textul este analizat și prin prisma utilității, eficacității și nu în ultimul rând din perspectiva frumuseții glotice. Adesea va fi simțită ingratitudea profesiei de redactor – o sumedenie de greșeli corectate nu vor fi cunoscute, iar o greșeală neobservată va fi „strigătoare la cer”.

III. Spre o scriitură responsabilă

A redacta documente este o dexteritate care se învață; ea nu presupune vreun talent special. Îți perfecționezi abilitățile de redactare la fel cum ți-ai îmbunătăți orice alt tip de abilitate – prin repetiție și învățare. Nu există o metodologie unică a redactării, știm că orice metodologie ajunge să se manifeste adesea ca o utopie. Aceasta presupune că trebuie să scrii ceva zilnic. Astfel te vei obișnui mai mult cu exprimarea în scris, vei fi în stare să-ți apreciezi scrisul într-un mod autocri-

Autoportret, Pierre Renoir

tic, înțelegând care sunt aspectele la care trebuie să mai lucrezi. Scriind te vei axa pe conținut, pe tehnica de a scrie, pe stil, corectarea fiind o etapă finală a redactării. Se operează cu trei tipuri de corecturi: substitutive, diminutive și augmentative (permutare, cenzură sau lărgire). Cuvântul devine astfel pentru tine un palimpsest fonetic, lexical, morfologic, sintactic, topic, semantic și stilistic. Vei înțelege

Autoportret, Lucian Blaga

la un moment dat că procesul de corectare e infinit, nu are o confirmare sigură... nicio „potolire” nu este posibilă, dacă și da, atunci sub forma unei infatigabile sațietăți. Corectând, vei opera cu elemente structurante, dar și flotante. Acțiunea de a redacta este nesaturabilă, niciodată nu ai la dispoziție niciun argument categoric să te oprească într-un anume punct al redactării, e prezentă doar restricția de timp și auctorialitatea autoritară.

Se uită de cele mai multe ori că a vorbi nu înseamnă și a scrie, aceste două dimensiuni ale comunicării umane presupun două acte diferite: cel locutor și cel scriptural. Vorbirea este acum și niciunde, scriitura are mica ei eternitate grafică, care presupune un anumit nivel de perfecțiune, fie ea și utopică.

(continuare în revista nr. 3)